

*Soranlara
diyorum ki:
Bu ucuz saati
takıyorum çünkü
benim babam pinti,
huysuz, çekilmezin
önde gideni.*

— 3. BASKI

HANS

FALLADA

Neden Ucuz Saat Takıyorsun?

ÇEVİRİ: NİLAY KAYA

HANS FALLADA
NEDEN UCUZ SAAT
TAKIYORSUN?

Can Modern
Kısa Modern / 4

Neden Ucuz Saat Takıyorsun?, Hans Fallada
Warum tragst du eine Nickeluhr?

Bu kitapta kaynak alınan baskı: *Gute Kruseliner Wiese rechts und 55 andere Geschichte*, Aufbau Verlag, 1991.

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dıŐında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2019

3. basım: Ocak 2024, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıŐtır.

Almanca aslından eviren: Nilay Kaya

Dizi editoru: Őirin Etik

Editör: Őebnem Sunar

Düzelti: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

İç baskı ve cilt:

Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İŐ Merkezi A Blok No: 3/1 Z. Kat

Avcılar-İstanbul

Sertifika No: 44451

ISBN 978-975-07-4035-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĐITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ő.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HANS FALLADA NEDEN UCUZ SAAT TAKIYORSUN?

Öykü

Almanca aslından çeviren: Nilay Kaya

HANS FALLADA, 1893'te Greifswald'da doğdu. Asıl adı Rudolf Wilhelm Friedrich Ditzen'dir. 1911'de karşılıklı intihar etmek amacıyla giriştiği bir düelloda arkadaşını öldürünce tutuklanarak psikiyatrik tedavi altına alındı. 1917-1919 yılları arasında morfin ve alkol bağımlılığı dolayısıyla çeşitli tedavi merkezlerinde ve özel sanatoryumlarda geçirdi. İlk yazarlık çalışmaları bu döneme rastlar. Adını 1931 tarihli *Köylüler, Kodamanlar ve Bombalar*'la duyurdu. Bununla birlikte asıl çıkışını ertesini yıl yayımlanan *Küçük Adam Ne Oldu Sana?* ile yaparak dünya çapında üne kavuştu. Gerçeği temel alan bir dışavurumculuğu öne çıkarması bakımından Yeni Nesnelcilik'e göz kırpan bu roman, Fallada'nın kısa sürede Erich Maria Remarque ve Erich Kästner gibi isimlerle beraber anılmasını sağlamıştır. Fallada, Nazilerin iktidarda olduğu yıllar boyunca romanlarını sansür ve baskıyla mücadele ederek yayımlayabildi. 1947'de Berlin'de öldü.

NİLAY KAYA, 1982'de Almanya'da doğdu. İstanbul Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nden mezun olduktan sonra Boğaziçi Üniversitesi'nde Türk Edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı ve Bilkent Üniversitesi'nde Türk Edebiyatı doktorasını tamamladı. Çeşitli dergilere edebiyat eleştirileri yazmakta, İngilizce ve Almancadan kitap çevirileri yapmaktadır. Halen İstanbul Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde öğretim üyesidir.

İçindekiler

Neden Ucuz Saat Takıyorsun?	11
Evlilik Yüzüğü	17
Bir İşe Giriyorum	35
Büyük Benzin Anıtı	53
Sevinç ve Üzüntü	69
Elli Mark ve Mutlu Bir Noel Kutlaması	79

NEDEN UCUZ SAAT TAKIYORSUN?

Babam saatçidir, evet ya, benim peder beyin bir saat dükkânı var, saatler içinde yüzüyor, lafın gelişi söylemiyorum – buna karşın ben, tek oğlu, iki mark seksen beş feniklik ucuz saatle dolaşıyorum, kayışı ve bir yıl garantisi de buna dahil. Saati kendim aldım, babamın dükkânından değil.

Dostlarım soruyor: Neden ucuz saat takıyorsun? Mecbur musun sanki?

Onlara şöyle cevap verebilirim aslında: Dostlar, bir sorun! Zor zamanlar bunlar, millet ekmeğinin derdinde. Ya da şöyle diyebilirim: Bu iki mark seksen beş feniklik saati denemek istiyorum. Hukuk okuyor olabilirim ama saatler benim kanıma işlemiş, bu saatin mekanizmasını babam için inceliyorum.

Ama hayır! Böyle zorlama yalanlardan hiç hazzet-

mem. Şöyle diyorum: Bu ucuz saati takıyorum çünkü benim babam pinti, huysuz, çekilmez in önde gideni. Bir tanecek oğluna verecek altın bir saati yok, saatlerle yatıp kalıyor, ama saatleri asla hediye etmez, böyle bir adam işte! Böyle söylüyorum onlara, işin aslı bu çünkü.

Dostlarım, “Vah, vah! Zavallım, huysuz mu huysuz bir babası var,” diyor.

O zaman onlara şunu soruyorum: Babamın tutumunu doğru buluyor musunuz?

En önemli günümdü; liseyi bitirme sınavlarımı verip mezun olmuşum. Henüz çocuğum olmadığı için açık açık söyleyebilirim: Sınavlardan vasat notlarla, ucu ucuna geçmişim. Çocuklarım bir olsun da onlara sınavlarımı *summa cum laude*'yle¹ geçtiğimi, beni tebrik etmesi için Eğitim Bakanlığı'ndan bir temsilci gönderdiklerini, adamın gururdan gözlerinin yaşararak elimi sıktığını ve, “Delikanlı, bu eğitim müessesesi, kuruluşundan bu yana böyle başarı görmedi,” dediğini söyleyeceğim.

Anlayacağınız evet, benimkisi hakikaten vasat bir mezuniyet ortalamasıydı, ama babam yine de bana bir altın saat hediye etti. Saat kendi dükkânından değildi, bana anaokulu zamanlarımda “ayıbalığı”, “şebek” gibi isimler takan, çoktan rahmetli olmuş son derece nahoş, yaşlı ve zengin vaftiz babamdan yadigârı.

Belki de ondan çok hazzetmediğim için bu hislerim saate yönelmişti; saat bana eşlik etmediği gibi, çoğunlukla mümkün olduğunca uzağımda durdu. Arkadaşım Kloss'un

1. (Lat.) En üstün dereceyle. (Ç.N.)

Wannsee Gölü'nde bir teknesi var. Bir gün tekneyle açılıyor, tekneden yüzerek uzaklaşıyoruz; kıyafetlerimiz güvertede duruyor.

Yeterince yüzdükten sonra tekneye dönmek istiyorum, güverteye çıkmak için teknenin bir tarafına asılınca tekne yana yatıyor ve bütün kıyafetlerimiz suya düşüyor. Kloss yetişiyor, sudan her şeyi çıkarıyoruz, bir tek benim mezuniyet hediyesi altın saatim, ağırlığı yüzünden suda yaklaşık on sekiz metre derinliğin dibini boyluyor.

Babam titiz mi titiz bir adamdır, kılı kırk yarar, bu onun meslek hastalığıdır. Ona vaftiz babamın saatini suların derinliklerine gönderdiğimi açıklamanın hayatta bir yolu yoktu. Hayır efendim, plaja yüzmeye gitmiştik, denizin içindeyken bir de bakmıştık, birisi kıyıdaki eşyalarımızı almış götürüyor. Var gücümüzle kıyıya yüzmüş, adamı yakalamaya çalışmıştık, ama kargaşanın içinde onu kaçırmıştık.

“Hımm,” dedi babam, bir hafta boyunca sesini çıkarmadı, sonra bana kendi dükkânından Glashütte marka, istiridye gibi pürüzsüz, şahane bir altın saat hediye etti.

Bu saatle aramda bir sevgi bağı oluştu, saatlerin en güveniliriydi, beni hiç yarı yolda bırakmadı.

Kolay kolay da benden ayrılmadı... Bu defa Kloss'la değil, Kipferling'le Münih'e seyahat ediyordum. Münih güzel bir şehirdir, keşfedilecek çok şey vardır; en sonunda dönüş yolculuğu için Kipferling'le ailemize telgraf çekip para istemek zorunda kaldık. Dönme zamanı gelip çatığında dönüş paramız suyunu çekmişti.

Elimizde kıymetli tek bir şey vardı: Glashütte saatim.

Kipferling saati alıp gitti, ona saati Berlin'e döndüğümde geri alabilmem için sadece rehin vermesi için yalvardım, hiçbir şey yapmadan geri döndü. Saatten peşin gelecek para otel ve dönüş yolculuğuna yeteceği için sonunda onu satmak zorunda kaldık. Buna birlikte karar verdik.

Dönüş yolculuğu boyunca, babama anlatabileceğim makul bir hikâye bulabilmek için kıvrandım durdum. Ama hayal gücüm kuruyup gitmişti, aklıma hiçbir şey gelmedi. En sonunda, Münih Tren Garı'nın kalabalığında bir hırsızın kurbanı oldum, saat gidiverdi. Kaşla göz arasında. Ah, şu uluslararası yankesiciler...

Babam beni kuru bir yanıtla geçiştirdi: "Sen öyle diyorsan öyledir, oğlum." Ses tonu hoşuma gitmemişti. Bir sonraki saatimin gelmesi için uzun müddet beklemek zorunda kaldım. Halbuki o kadar ihtiyacım vardı ki: Bütün randevulara, tiyatroya – her yere geç kalıyordum, kendi kendime söyleniyordum, saatsiz olmaz ki ama...

En sonunda onu aldım. Öyle dümdüz değildi, ama iki tane kapağı vardı, ayrıca çalışırken epey bir ses çıkarıyordu. Pazarda patates satanların, "her zaman elinin altında", "altın bunlar altın", "belki bir cennet elması değil, ama şükürler olsun yaratanın nimetine" dediği cinstendi, gayet memnundum kendisinden.

Efendime söyleyeyim, bir gün tenise gidiyorum, tenis oynarım ben, oyundan sonra üzerimi değiştiriyorum, ne buyurursunuz? Nasıl? Evet ya! Benim saat gitmiş! Benim saat çalınmış. Duyduğum yeisi varın siz düşünün! Benim her zaman elimin altında bulunan patatesim yok olup gitmiş!

Ayrıca bir zahmet şunu da düşünün: Ben babama ne diyeceğim? Evet, lütfen söyleyin, peder beye ne anlatacağım? Evet, lütfen, lütfen, istirham ederim, siz söyleyin... Bu eski nesil öyle şüpheli ki!

İşte o gün bugündür iki mark seksen beş feniklik, bir yıl garantili ucuz bir saat takıyorum.

Herkese de, hakikate gayet uygun bir şekilde, babamın huysuz mu huysuz olduğunu söylüyorum. Yoksa babamın böyle davranmakla iyi yaptığını mı düşünüyorsunuz?

Yok, bana inanacağı yok, inanmıyor işte. Saatin çalındığına inanmıyor. Varın, siz söyleyin şimdi!

EVLİLİK YÜZÜĞÜ

1

Patatesleri toplamak üzere tarlaya gidiyorlar. Sonbaharın son günleri. Önceki gece hafiften don bile tuttu. Şimdi kırağı taneleri soluk güneşin altında parıltıyor. Üşüdükleri halde yavaş yavaş yürüyorlar, sıranın arkasında başları Wrede, elleri ceplerinde ağır ağır ilerliyor.

Bir kulağıyla kadınların lakırdılarını dinliyor, kötü bir gece geçirdi, borçları yüzünden gözüne uyku girmiyor. Ama ne kadar dertlense de nafile: Bu ufacık miktarı, bu otuz-kırk markı bir araya getirmenin yolu yok. Çiftlikte kâhya olsaydı ne vardı sanki! Kimsenin ruhu duymadan elli kilo çavdarı götürmek öyle kolaydı ki. Oysa şimdi... Ah gözü kör olasıca hayat! Esniyor; sonra yere tükürüyor.

İşçiler patates tarlasına vardı. Otlar kahverengine dönmüş, kararmaya yüz tutmuş, ıslak; toprak yapış yapış ve nemli. Wrede, kadınları görev sırasına sokuyor, elbette

Fallada, Nazi Almanya'sında başıboşluk, yoksulluk, işsizlikle sınanan küçük insanların hayatlarından kesitler sunuyor. Yoksul bir ailenin Noel ümitlerinden bir babanın geçim derdine, bir haberin kasaba hayatında yarattığı çalkantıdan bir çuval patates yüzünden suya düşen evlilik hayallerine, bu hayatlara hükmeden feci ümitsizliği yalın bir dil ve acı bir mizah duygusuyla anlatıyor. Dev kasırgaların savurduğu sıradan insanları anlatan *Neden Ucuz Saat Takıyorsun?*, bir dönemin ve bir halkın portresi.

#almanedebiyatı #nazialmanyası #ikincidünyasavaşı
#yoksulluk #taçra #tarih #aile #geçim

can yayinlari.com | f | i | X can yayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-4035-0

9 789750 740350